

Til styret
Sparebank 1 Nord-Norge
Postboks 6800 Langnes
9298 TROMSØ

VÅR REFERANSE
17/6783

DERES REFERANSE

DATO
22.02.2018

Kontroll av finansiell rapportering

1. Innledning

Finanstilsynet har gjennomgått enkelte forhold i årsregnskapet til Sparebank 1 Nord-Norge ("banken"/"SNN") for 2016, jf. verdipapirhandelloven ("vphl") § 15-1 tredje ledd. Det vises til tidligere korrespondanse, senest bankens brev av 8. februar 2018.

Kontrollen av SNNs årsregnskap for 2016 har omhandlet regnskapsføring av fondsobligasjoner, bruk av alternative resultatmål (APMer), oppstilling over totalresultatet, segmentinformasjon samt enkelte noteopplysninger.

Finanstilsynet er av den vurdering at fondsobligasjonen utstedt i 2012 skulle ha vært klassifisert som egenkapital i bankens balanse per årsslutt 2016 da det i henhold til låneavtalen ikke forelå en forpliktelse til å utbetale renter.

SNN besluttet å benytte retten ("call opsjon") til å innløse instrumentet i desember 2017 og fondsobligasjonen er dermed ikke lenger i balansen ved årsslutt 2017. Finanstilsynet har ut fra en helhetsvurdering valgt ikke å gå videre med saken. Nedenfor følger en oppsummering av kontrollen av årsregnskapet for 2016.

2. Fondsobligasjoner

2.1 Faktum og bankens vurdering

I årsregnskapet for 2016 har SNN klassifisert en fondsobligasjon på 500 millioner som forpliktelse i balansen. Lånet ble utstedt i desember 2012 og Finanstilsynet har reist spørsmål ved om lånet skulle ha vært klassifisert som egenkapital.

Det norske kapitaldekningsregelverket er tilpasset EUs kapitaldekningsdirektiv (CRD IV) og forordning (CRR). CRD IV og CRR er ennå ikke inkludert i EØS- avtalen, men de aktuelle bestemmelsene er tatt inn i norske regler i finansforetaksloven med forskrifter med effekt fra 30. september 2014. Allerede på et tidligere tidspunkt enn 30. september 2014 var det klart hvordan det nye kapitaldekningsregelverket ville bli. Det ble derfor gjort tilpasninger i avtalene slik at utstedte fondsobligasjoner også før implementeringstidspunktet for forskriftsendringen, kunne oppfylle kravene for å bli klassifisert som kjernekapital i kapitaldekningsregelverket.

Nordic Trustee ASA som tillitsmann i det norske obligasjonsmarkedet har utarbeidet avtaler som er blitt brukt som mal av banker som utsteder fondsobligasjoner både før og etter 30. september 2014.

Ved vurdering av klassifiseringen av fondsobligasjonen per årsskiftet 2016 har SNN i sitt svar lagt betydelig vekt på forståelsen av låneavtalens punkt 3.3.2. Dette punktet har to avsnitt:

Utstederen skal til enhver tid kunne kansellere obligasjonsrenter på obligasjonene.

Dersom en situasjon oppstår der utsteder ikke lenger oppfyller kapitalkrav opphører forrentningen av obligasjonene, forutsatt at dette følger av den til enhver tid gjeldende regulering (for tiden regulert i Beregningsforskriften § 3a).

Bankens vurdering er at disse to avsnittene må leses og sees i sammenheng. SNN viser også til henvisningen til beregningsforskriften §3 hvor banken mener at det er knyttet en sammenheng mellom brudd på kapitalkravene og bortfall av forpliktelsen til å betale renter. Bankens forståelse av avtalen er dermed at den ikke har en ubetinget rett til å la være å utbetale renter.

SNN har vist til at CRD IV fra 30. september 2014 og nye tekniske standarder for ansvarlig kapital og EUs kapitalreguleringskrav (CRR) tydeliggjør at uavhengig av kapital situasjonen, så skal lånevilkårene for fondsobligasjoner uttrykke en uomtvistelig rett til å holde tilbake rentebetalinger til enhver tid og manglende rentebetalinger skal ikke være akkumulerende eller representere mislighold. I følge banken har de nye låneavtalene fanget dette eksplisitt opp, og derfor har bankens nye fondsobligasjoner utstedt i 2017 blitt klassifisert som egenkapital både i IFRS regnskapet og i kapitaldekningsberegningen. SNN har vært av den oppfatning at obligasjonen utstedt før 30. september 2014, hadde uklare betingelser i avtalene. Ved tvil om forståelsen av avtalevilkårene har banken derfor konkludert med at definisjonen på egenkapital i IAS 32 ikke er oppfylt.

2.2 Finanstilsynets vurdering

Regnskapsregler knyttet til klassifisering av et finansielt instrument som egenkapital eller forpliktelse fremkommer i IAS 32 *Finansielle instrumenter – presentasjon*. Etter IAS 32.16 kan et foretak klassifisere et instrument som egenkapital bare dersom begge betingelsene i a) og b) er oppfylt:

- a) *Instrumentet inneholder ingen kontraktmessig plikt til å:*
 - 1) *Levere kontanter eller en annen finansiell eiendel til et annet foretak, eller*
 - 2) *Bytte finansielle eiendeler eller finansielle forpliktelser med et annet foretak på vilkår som kan være ugunstige for utstederen.*
- b) *Dersom instrumentet vil eller kan bli gjort opp i utstederens egne egenkapitalinstrumenter, må det være:*
 - 1) *Et ikke-derivat som ikke inneholder noen kontraktmessig forpliktelser for utstederen til å levere et variabelt antall av utsteders egne egenkapitalinstrumenter, eller*
 - 2) *Et derivat som bare vil bli gjort opp av utstederen ved et bytte av et fast kontantbeløp eller en annen finansiell eiendel mot et fast antall av utsteders egne egenkapitalinstrumenter.*

Det foreligger ingen bestemmelse i låneavtalen at fondsobligasjonen kan gjøres opp med bankens egne egenkapitalinstrumenter, dvs. betingelsene i IAS 32.16 b) er ikke aktuelle. Det foreligger ingen kontraktsmessig plikt til å bytte finansielle eiendeler med et annet foretak på ugunstige vilkår for banken, dvs. betingelsen i IAS 32 a)2) er oppfylt. Det avgjørende punktet er om det foreligger en kontraktsmessig plikt for banken til å levere kontanter, jf. punkt a)1).

Fondsobligasjonen er en evigvarende obligasjon og kan ikke kreves innfridd av obligasjonseierne, se punkt 3.3. i avtalen. Det avgjørende er derfor om det foreligger kontraktsmessig plikt til å utbetale renter.

Under avtalepunktet 3.3.2 omtales renteutbetalinger i to avsnitt. Spørsmålet er om avtalepunktet lister opp to uavhengige tilfeller eller om avsnittene skal leses i sammenheng.

Det er Finanstilsynets vurdering at dette er to uavhengige tilfeller. Ordet "og" er ikke lagt til og knytter ikke disse to avsnittene sammen. Det første avsnittet omtaler et generelt tilfelle og siste avsnitt et spesialtilfelle. Med andre ord kan banken etter første avsnitt stoppe renteutbetalingene, men dersom brudd på kapitalkravene, må renteutbetalingene opphøre.

SNN har argumentert for at det er en referanse til beregningsforskriften som viser til en sammenheng mellom brudd på kapitalkravene og bortfall av forpliktelsen til å betale rente, se forskriften §3 tredje ledd nr. c):

Fleksibilitet med hensyn til å utbetale rente

1.Låntakeren skal kunne la være å utbetale renter på annen godkjent kjernekapital. Kravet på utbetaling av renter skal bortfalle ved brudd på kapitalkrav. Renter skal ikke akkumuleres. Finanstilsynet kan pålegge låntaker å stoppe renteutbetalinger av hensyn til låntakerens soliditet eller finansielle situasjon.

Etter Finanstilsynets vurdering inneholder denne bestemmelsen, på samme måte som avtalens ordlyd i punkt 3.3.2, en generell regel i første setning, mens andre setning omtaler et spesialtilfelle.

Etter Finanstilsynets vurdering hadde utformingen av låneavtalen fra 2012 allerede hensyntatt de foreslåtte endringene i kapitaldekningsregelverket før faktisk implementering av forskriften den 30. september 2014. I punkt 3.1 i låneavtalen fremkommer det at "Formålet med emisjonen er å styrke utstederens kapitaldekning, og at obligasjonene er tatt opp for å kunne utgjøre kjernekapital ved beregning av utstедers kapitaldekning, herunder også etter at EUs CRD IV med tilhørende forordninger og tekniske standarder er gjennomført i norsk rett." For å kunne tilfredsstille kravet til kjernekapital ved innføring av CRD IV og CRR, måtte det inn et vilkår om at utsteder har en ubetinget rett til å stoppe renteutbetalingene.

Det er innforstått at banken i de aller fleste tilfeller vil utbetale renter. Likevel har utsteder ifølge ordlyden i låneavtalen, en ubetinget rett til å unngå å utbetale renter. IAS 32 er en standard hvor man skal legge til grunn vilkårene i avtalen og det er den kontraktsregulerte plikten som er avgjørende. Dette er også trukket frem av IASB, jf. IFRIC Update november 2006 som refererer til diskusjoner i IASB juni samme år:

The Board discussed whether so-called economic compulsion should affect the classification of a financial instrument ...

The Board confirmed that such a contractual obligation could be established explicitly or indirectly, but it must be established through the terms and conditions of the instrument. Thus, by itself, economic compulsion would not result in a financial instrument being classified as a liability under IAS 32.

The Board also stressed that IAS 32 requires an assessment of the substance of the contractual arrangement. It does not, however, require or permit factors not within the contractual arrangement to be taken into consideration in classifying a financial instrument.

Basert på betingelsene i avtalen sett opp mot vilkårene i IAS 32 er det Finanstilsynets vurdering at fondsobligasjonen på 500 millioner kroner skulle ha vært klassifisert som egenkapital i årsregnskapet for 2016. Ved at obligasjonen er innløst og fraregnet balansen ved årsslutt 2017 har Finanstilsynet likevel ut fra en helhetsvurdering valgt ikke å gå videre med saken.

Finanstilsynet tar til etterretning at de to nye fondsobligasjonene utstedt i 2017 på henholdsvis 350 og 180 millioner kroner er blitt klassifisert som egenkapital per 4. kvartal 2017.

3. Alternative resultatmål

Finanstilsynet følger opp at retningslinjene om alternative resultatmål (APMer) etterleves. Retningslinjene gjelder for APMer som offentliggjøres i regulert informasjon og prospekter, og det inngår i kontrollen med noterte foretaks finansielle rapportering og i kontrollen med prospekter.

Årsrapporter og halvårsrapporter er dokumenter som er omfattet av retningslinjene. Alternative resultatmål som er presentert i regnskapsdelen av rapportene, dvs. pliktige oppstillinger og noter i henhold til IAS 1.10, er imidlertid unntatt fra kravene i retningslinjene. Dersom en størrelse kun presenteres i regnskapet, vil den derfor ikke omfattes av retningslinjene. Regnskapstall som presenteres både i og utenfor regnskapet, og som ikke er definert eller spesifisert i IFRS, omfattes imidlertid av definisjonen og kravene i retningslinjene.

SNN har i årsrapporten for 2016 presentert flere nøkkeltall som faller inn under definisjonen av alternative resultatmål, se side 6 og 157 hvor blant annet nøkkeltall relatert til egenkapitalbevis fremkommer. Flere av de alternative måltallene er innarbeidet og allment forstått innen banksektoren, men Finanstilsynet har påpekt at SNN må være bevist på at dette er alternative resultatmål og gi nødvendig forklaring og avstemming for å etterleve retningslinjene.

SNN har opplyst at styret i fremtidige årsrapporter vil endre rapporteringen i tråd med ESMA – veiledningen og Finanstilsynets innspill, herunder rapporten fra tematisynet om alternative resultatmål.¹

Finanstilsynet tar dette til etterretning.

4. Oppstilling over totalresultatet

Finanstilsynet har påpekt at i oppstillingen over totalresultatet må andre inntekter og kostnader ("de utvidede postene") grupperes avhengig av om disse postene senere vil bli omklassifisert eller ikke til resultat, jf. IAS 1 *Presentasjon av finansregnskap* nr. 82A.

¹ <https://www.finanstilsynet.no/contentassets/feba848927be4ee0ac7789a7e14d0c73/tematisyn-om-alternative-resultatmal-2017.pdf>

Banken har korrigert dette og foretatt endring i rapportering for kvartalsregnskapet fra og med 2. kvartal 2017. Finanstilsynet tar dette til etterretning.

5. Segmentinformasjon

Finanstilsynet har stilt spørsmål om bankens inndeling av segmenter samt presentasjon av segmentinformasjon slik den fremkommer i note 4 i årsregnskapet for 2016. Ut fra begrepene som benyttes og omtalen som gis, synes det som om banken tar utgangspunkt i tidligere segmentstandard IAS 14 ved segmentinndelingen og segmentinformasjon. Nåværende standard som regulerer segmentinformasjon, IFRS 8 *Driftssegmenter*, definerer et driftssegment som en bestanddel som driver forretningsvirksomhet som gjør at foretaket får driftsinntekter og pådrar seg kostnader. For å defineres som et driftssegment må segmentets driftsresultat regelmessig gjennomgås av foretakets øverste beslutningstaker og det må foreligge atskilt finansiell informasjon om det, jf. IFRS 8.5.

SNN har konkludert med at personmarked, bedriftsmarked, leasing og markets er bankens fire segmenter. Dette var også segmentinndelingen etter tidligere regelverk. SNN har videre opplyst at bankens drift gjennomgås i styret hver måned i form av en egen månedsrapportering.

Banken har opplyst at tekst og tabell i note 4 i årsregnskapet ikke har vært endret de siste årene, og at det heller ikke ble gjort vesentlige endringer ved overgangen fra IAS 14 til IFRS 8. Banken vil endre utformingen av segmentnoten, herunder vurdere nødvendige tilpasninger etter IFRS 8 for årsregnskapet for 2017.

Finanstilsynet tar dette til etterretning.

6. Noteopplysninger

6.1 Fraregning av utlån

Finanstilsynet har påpekt uoverensstemmelser mellom beskrivelsen i note 13 og i note 2 om utlån som er solgt fra SNN til Sparebank 1 Boligkreditt AS og Sparebank 1 Næringskreditt AS. Banken har opplyst at teksten i note 2 vil bli endret i kommende rapporteringer.

Finanstilsynet tar dette til etterretning.

6.2 Balanseført verdi per kategori

Finanstilsynet har stilt spørsmål om opplysninger av balanseførte verdier per kategori av finansielle instrumenter. Banken har påpekt at i note 27 fremkommer de finansielle instrumentene som er klassifisert til holdt for omsetning eller bestemt satt til virkelig verdi og hvor balanseførte verdier fremkommer. Alle andre eiendeler og gjeldsposter er verdsatt til amortisert kost. Banken har videre opplyst at i forbindelse med implementeringen av IFRS 9 pågår det et arbeid med å utarbeide nye notemaler, herunder en fullstendig oversikt over alle finansielle eiendeler og forpliktelser per kategori med tilhørende balanseførte verdier.

Finanstilsynet tar dette til etterretning.

6.3 Resultat per egenkapitalbevis

Finanstilsynet har kommentert at det er vanskelig å avstemme resultat per egenkapitalbevis før og etter utvidede resultatposter på henholdsvis kr 5,79 og kr 5,55. Det vises til bestemmelsen i IAS 33 *Resultat per aksje* nr. 70 hvor det fremkommer at det skal gis opplysninger om beløpene som benyttes i teller og nevner og en avstemming av disse.

Banken har opplyst at det i fremtidige rapporteringer vil gis opplysninger om de faktiske beløpene som benyttes i teller og nevner og gi opplysninger tilknyttet en eventuell avstemming av disse.

Finanstilsynet tar dette til etterretning.

6.4 Virksomhet holdt for salg

Finanstilsynet har stilt spørsmål ved regnskapsføring av et misligholdt engasjement som presenteres som tilgjengelige for salg i konsernregnskapet. Banken har opplyst at resultateffekten opprinnelig var regnskapsført som reduksjon av tapskostnad, men skulle ha vært presentert som inntekt med betegnelsen "Resultat virksomhet holdt for salg". Banken har videre opplyst at denne posteringen ikke har resultateffekt, da det kun ville ha vært en omklassifisering og at beløpet ikke er vesentlig. Det nevnes at banken fremover vil sørge for at alle verdiendringer knyttet til virksomhet holdt for salg blir korrekt presentert i resultatregnskapet.

Finanstilsynet tar dette til etterretning.

7. Avslutning

Finanstilsynet har ikke vurdert om forholdene beskrevet over omfattes av verdipapirlovgivningens regler om informasjonsplikt, jf. vphl. § 5-2 første ledd, jf. § 3-2. Finanstilsynet legger til grunn at dette løpende vurderes av banken.

Finanstilsynet har oversendt en kopi av dette brevet til bankens valgte revisor, samt til Oslo Børs.

For Finanstilsynet

Christian Falkenberg Kjøde
seksjonssjef

Unni Persson Moseby
spesialrådgiver

Dokumentet er godkjent elektronisk og har derfor ikke håndskrevne signaturer.